№ 10/1967.

STORA UTSKOTTETS betänkande № 10/1967 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland. (№ 7/1967).

Landstinget, som i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande № 5/1967, har däröver inbegärt stora utskottets utlåtande.

Efter behandling av ärendet, varvid såsom sakkunnig hörts lagberedningssekreteraren Sune Carlsson, har stora utskottet beslutat omfatta det i lagutskottets ovannämnda betänkande framställda förslaget med nedannämnda ändringar.

4 § 3 mom. Rent tekniskt sett avser ändringsförslaget att samordna ledamöternas i landskapsstyrelsen mandattid med landstingets mandatperiod. Detta samordnande har samtidigt inneburit ett visst politiskt ansvar för landskapsstyrelsens ledamöter bl.a. genom att ett nyvalt landsting numera även skall utse landskapsstyrelse för sin mandatperiod. Frågan om landskapsstyrelseledamöternas direkta parlamentariska ansvarighet har med åren dragits alltmer i förgrunden. Sålunda framgår av framställningens motivering att såväl den för landskapsförvaltningens revision tillsatta kommittén som landskapsstyrelsen själv omfattat tanken om direkt parlamentariskt ansvar även för landskapsstyrelsens ledamöter. I avvaktan på det förväntade reformförslaget har stora utskottet redan nu funnit anledning till att mer uttryckligt framhäva den politiska ansvarigheten genom en förkortning av mandattiden till 2 år mot föreslagna 4 år, vilket bör betraktas såsom en temporär lösning av landskapsstyrelseledamöternas parlamentariska ansvarighet gentemot landstinget till dess uttryckliga stadganden därom hinner införas. Motsvarande ändring har införts i 4 § 3 mom.

45 § 17 mom. Såsom lagutskottet i sitt betänkande framhåller, har landstinget hittills intagit en restriktiv hållning till frågan om en allmän dispensrätt beträffande den s.k. formella kompetensen för de särskilda tjänsterna vid landskapsstyrelsen. Dispensmöjlighet föreligger endast för ett fåtal lägre tjänster. Å andra sidan har den ledande principen alltid varit att jämställa tjänstemännen i landskapsstyrelsen med tjänsteinnehavarna inom riksförvaltningen. Detta framgår av ömsedigheten att tillgodoräkna sig landskaps- och statstjänst för bestämmande av ålderstillägg, pension och årssemester m.fl. omständigheter. I överensstämmelse därmed har även kompetensfordringarna och löneförmånerna i övrigt för de olika tjänsterna i möjligaste mån jämförts med motsvarande tjänster i riket. Kon-

sekvensen härav synes jämväl fordra att dispensmöjligheten beträffande de formella kompetenskraven för tjänsterna vid landskapsstyrelsen skulle utsträckas att motsvara vad som gäller i riket.

Jämlikt regeringsformen utfärdas bestämmelser angående för statstjänst erforderliga lärdomsprov genom förordning, såvitt därom ej är stadgat i lag. Eftergift från i förordning föreskrivna kompetensvillkor kan på särskilda skäl beviljas av statsrådet, dock icke för tjänster vid rättegångsverket. Eftergift från i lag stadgade kompetensvillkor kan beviljas endast, då sådan dispensrätt är uttryckligen medgiven i lag, och dess beviljande ankommer då på republikens president. Då de flesta kompetensvillkoren är föreskrivna i förordning, innebär detta, att statsrådet beträffande de flesta tjänster är berättigat att medgiva dispens från stadgade kompetensvillkor.

Dispensmöjlighetens bevarande ifråga om formell kompetens har sålunda alltid ansetts betydelsefull, då det stundom händer att en person, som icke är kompetent för tjänsten, dock besitter övriga meriter som fullt uppväger vad som brister i examina och därmed jämförlig formell kompetens, varför han kan befinnas vara för tjänsten lämplig. Det bör dock uttryckligen påpekas att dispensmöjligheten får tillgripas endast i yttersta undantagsfall och föregås av en omsorgsfull prövning. Då tjänsterna vid landskapsstyrelsen i kompetenshänseende helt kan jämföras med tjänsterna inom den centrala förvaltningen i riket, för vilka kompetensvillkoren föreskrivits i förordning, har stora utskottets majoritet, med beaktande av vad ovan framhållits, ansett det motiverat att utsträcka dispensrätten i den omfattning landskapsstyrelsen föreslagit, varför ändringsförslaget rörande 45 § 17 mom. återinförts.

Stora utskottets minoritet (Sanders, Eklöw och Lars Eriksson) har ansett att frågeställningen om en eventuellt utvidgad dispensrätt bör prövas i samband med det kommande förslaget rörande en total revison av förvaltningslagen, varför de i detta skede omfattat lagutskottets förkastande förslag.

Med hänvisning till det ovan anförda får stora utskottet förty vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i landskapsstyrelsens framställning ingående lagförslaget sålydande:

L a n d s k a p s l a g

om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut ändras 4 § 3 mom. och 45 § 17 mom. landskapslagen den 16 april 1952 angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland (22/52), det sistnämnda lagrummet sådant det lyder i landskapslagen den 3 mars 1960 (8/60) såsom följer:

4 §.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Övriga ledamöter i landskapsstyrelsen utses för två kalenderår i sänder och deras uppdrag fortfar, intill dess nytt val ägt rum.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

45 §.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Från i denna paragraf nämnda kompetensfordringar må landskapsstyrelsen bevilja undantag, då särskilda skäl därtill föreligga.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Mariehamn den 20 april 1967.

På stora utskottets vägnar:

Albin Johansson
ordförande.

./. Erik Rask
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Albin Johansson, ledamöterna Uno Förbom, Gustav Adolf Boman, Edvin Östling, Philip Eklöw, Folke Woivalin, Runar Wilén, Einar Hambrudd och Lars Eriksson samt ersättaren Ragna Sanders.